

Mr. Bloom átváltozásai

„Szombathely ismét bevonult a világ-irodalomba. James Joyce, a világhírű francia író legújabb művének: az *Ulysses*-nek a szombathelyi Virág Lipót a hőse, akinek egyetlen dublini napját írta meg 800 sűrű oldalon James Joyce és e művét a modern irodalom egyik remekének tartják” — írta meg a hírt némi pontatlansággal a magyar olvasónak a Nyugatmagyarország 1937. augusztus 16-án, *Szombathely a világírodalomban* címmel. S valóban, Mr. Bloom, a bolygó hollandiként legalább 1941 óta odüsszeját járó ír (zsidó) ügynök — Szentkuthy Miklós 1974-es *Ulysses*-fordítása óta — harmadik reinkarnációját éli Magyarországon, hiszen idén áprilisban és a joyce-i regényidőt követve, június 16-án jelent meg *Abajkovics Péter, Barták Balázs, Bonyhádi Károly, Dallos László és Szé-*

kely Ákos szerkesztésében a szombathelyi *Leopold Bloom* assembling-folyóirat, mely természetesen fénymásolt formában tartalmazza az idézett Nyugatmagyarország-cikket is.

A Leopold Bloom főként egyedi alkotásokat (mail, fax- és copy-artot, fotót, vegyes technikájú képzőművészeti-irodalmi alkotásokat, képverseket, szövegeket, „gesztusművészeti” reflexiókat stb.) közül, több tucat magyar és külföldi művész részvételével. A folyóirat, az assembling (szerűség) formai követelményeinek megfelelően „jazán” szerkesztődik: az első, XY-számban ezúrt kaphat helyet egyenrangú társaként a helyi, független képviselőjelölt, *Piroska László* szórólappja, vagy a Vas megyei X-pressz hirdetési hetilap egy szelete *Bakucz József* versével, Joyce fotójával és egy, a tematikát meghatá-

rozó, mottó-szerrepű *Rubelús*-idézzel. Ezért lehet a második, *Végállomás*-s című kiadványban ott *Navrátil Ferenc* átlátszó műanyag tokba zárt mini Bloom-sárkánya, *Kassai Ferenc* Bloom-plakátjai és *Belső Béla* Thomas Berni-hüszéje is. Ezt a heterogenitást az egyes számok — XY, *Végállomás*, valamint a karácsonyra tervezett *Negatív* — tematikussága fogja össze: nem a kiugró remekművek vagy a fecnik, a virtualitásban lassanként bokáig gázoló korunk információbbanását idéző, magának a műalkotások között is helyet kérő *Diszkont Árúház*-hirdetések, *sázezredik-ugyanolyan Tandori Dezső*-ollrajzok a többitől való különbözősége itt a fontos, hanem maga a harminc-negyven közreműködőt számláló kollektív mű.

Ebben a csoportmunkában csak külön-külön, az egész részeiként léteznek alkotóegységiségek, akik valójában egy kezdet és vég nélküli Mr. Bloom-monológ palimpszeszt-elemei, a művészi-gondolkodói létezés feltételeit (is) megteremtő szövedék létrehozói. Joyce *metempsychosis*a, a tárgyak és élőlények sajátos átváltozásának tana, melynek folyamatában feltárló előttünk valami az örökkévalóságból (gondoljunk csak a jól ismert példára: ha az angol kutyá, „dog” szót megfordítjuk, akkor rögtön istennek, „God”-nak olvashatjuk) — itt az egyes művek összekapcsolódásából kialakuló másságot, az új műegész megteremtődését jelenti.

A Leopold Bloomban szereplő munkák asszociálnak a témákra, vagy fordítva: szokatlan képzetársításokat idéznek fel a szemlélőben. Így válik egy környezetben élővé az XY és a *Bernhard Heidsieck*et ábrázoló *Rosta József*-től, a *Végállomás*-s egy Eln Ferenc-szövegdarab vagy *Ladik Katalin*-szobásminta.

Az átváltozások sora egy lehetséges háló pontjaiban elhelyezkedő — a szerkesztők által összegyűjtött, az ötletek alapján általuk megvalósított — művek egymáshoz való kapcsolódásaiban megmutakozó állapot; a *viszony maga*, melyet a kollektív műalkotás-egész jelenít meg. A különálló lapok, tárgyak, összefűzött, egymásba hajtogatott blokkok külön-külön kiragadhatóak és akár fel is cserélhetők, hiszen a hálóban nem a sorrendiség lényeges, hanem az elemek működési feltételeinek, a kapcsolatok halmazának megteremtése. Ebben a rendszerben aztán a legtöbb, látszólag ellentmondásban álló dologról kiderül, hogy képesek — művek egy lehetséges módon elrendezett sorozataként — egymást értelmezni.

Előképeihez (Potentia Pura, Szétfolyóirat), társkiadványaihoz (Laza Lapok, Cáf és a megjelenés előtt álló miskolci *Négyzet*), a kis példányszámú modern művészeti albumokhoz (a Magyar Műhely-gyűjtemény albuma) példányszámban (mindössze 75 darab készül belőle) és a hivatalos utakat kerülő, „alternatív” terjesztésben (a szerzők a lapból honorá-

riumként és műveik szimbolikus cserjeként egy-egy példányt kapnak) hű a Leopold Bloom.

Az átváltozásokban feltárló egyetemeség így — nagyközönség híján — a Leopold Bloomot *sic erat in tuis*-az öröklételeknek tartja fenn, a műdemánpokban azonban híre, hallomása utáni, másodkézből származó „ismertsége”, valamint a tematikus számokat előlegező mű- és kézirategyűjtő körlevelek teszik *megítélté*.

Joyce-i (fiktív dublini) időszámítás szerint most június 16-án a *Végállomás*-szám elkészültével egy időben zajlott le Szombathelyen a második Bloom Nap is. Az új odüsszeia a Laza Lapok és a Leopold Bloom közös kiállításával indult, tele asztalokon, üveglapok alatt elhelyezett művekkel, felidézve (és egyúttal konfrontálva) a klasszikus múzeumok, hajdani pártgyűjtemények, írói emlékházak hallótoros, művészeti-degen hangulatát.

Később, egy közös séta után a Mesék stb., a Tudósok koncertjét és Tóth Gábor rögtönzött, szürrealista-abszurd meséjét láthatták, hallhatták — Virág Lipót-féle sárkányeregetés közepette — a szombathelyi közönség. A nap a helyi, *Végállomás* nemű, alternatív klubban ért véget, ahol a lap szerzői 1995 végéig tartó ingyenes belépőt kaptak, s ahová, mint Iliakába Odüsszeusz, az Ecdes Struete Mr. Bloom, kalandos bolyongásaik végén megnyugodni hazatérhetnek.

Sőrés Zsolt